

розвивалась і зростання світового національного багатства не зупинялось. Правда, історична доля окремих країн у цьому позитивному цивілізаційному тренді була різною. Окремі держави демонстрували різну динаміку економічного розвитку, одні ставали багатими, інші біднішали. Це розмаїття результатів також обумовлювало і обумовлює серйозні питання і претензії до пануючої економічної теорії, яка у своїх методологічних рамках не могли пояснити цю різновекторність розвитку при застосуванні однакових рецептів політики, яка базувалася на висновках цих теорій.

Сучасні емпіричні дослідження і реальна економічна практика красномовно доводять слушність методологічних побудов теорії економічного розвитку Й. Шумпетера, демонструють нові і нові докази вирішального значення фактора шумпетерівських «інновацій» як генератора нової економіки (нових ресурсів, продуктів, виробничих функцій) та основного чинника економічного зростання.

Білоцерківець В. В.

д. е. н., проф., професор кафедри політичної економії

Завгородня О. О.

д. е. н., доц., професор кафедри політичної економії,
Національна металургійна академія України

МЕТАЛУРГІЙНИЙ КОМПЛЕКС УКРАЇНИ: ВІД ЗГАСАННЯ ДО ВІДРОДЖЕННЯ ШЛЯХОМ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКСПАНСІЇ

На початку XXI сторіччя позиціювання та сфера економічного впливу країни у глобальному економічному просторі визначаються її поточною та перспективною конкурентоспроможністю, підойми якої закладаються наукоємною системою факторних детермінант, піонерними інноваціями та інститутами стратегічного розвитку на базі потужних промислових кластерів, що органічно поєднують у собі всі складові життєвого циклу продукції, його ресурсної та інфраструктурної підтримки.

Первісна ланка технологічного ланцюга більшості індустріальних та постіндустріальних промислових кластерів – *металургійний комплекс* (МК). Саме в ньому одночасно закладаються передумови

для експорторозширюючого, імпортозаміщуючого та постіндустриального економічного зростання, яке тим самим створює можливість реалізації альтернативних сценаріїв розвитку України та варіантів її інтеграції у систему міжнародного поділу праці. Йдеться про формування як цінового, так і якісного потенціалу високої конкурентоспроможності національної товарної продукції на регіональних і світовому ринках.

Слід відзначити, що, не зважаючи на поточну економічну кризу, МК поки що залишається провідним «драйвером» національної промисловості, відіграє важливу роль у наповненні доходної частини торговельного балансу (рис. 1), забезпечує життєдіяльність багатьох регіонів та міст країни. Проте реалії засвідчують, що металургія в цілому переживає не найкращі часи:

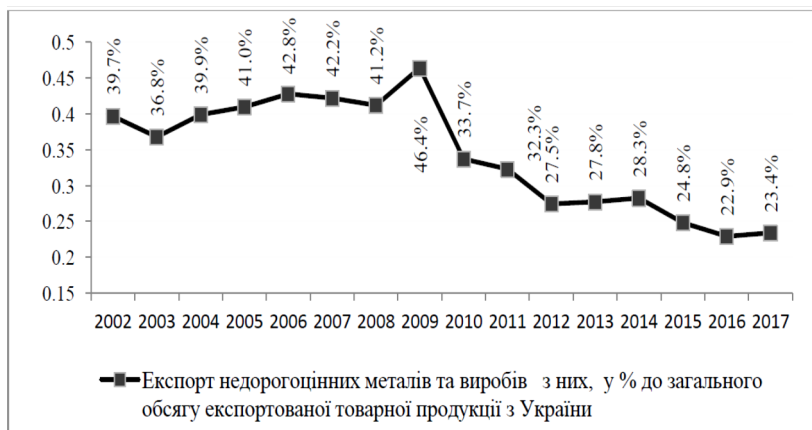

Рис. 1. Внесок металургійного комплексу у формування доходної частини торговельного балансу України, 2002–2017 рр.

Джерело: [1].

Через втрату значної частини ресурсних джерел та виробничих потужностей, що опинилися у зоні АТО, порушена цілісність відтворювальних контурів, знижуються обсяги виробництва та реалізації продукції на внутрішньому ринку, частішають прояви прихованого безробіття, без інноваційно-інвестиційного «допінгу» морально та фізично старішає матеріально-технічна база, підвищується рівень технологічних та екологічних ризиків, зростає

матеріало- та енергоємність виробництва тощо. Закономірний результат – технологічна деградація та примітивізація, послаблення конкурентних переваг, втрата під тиском групи БРІКС конкурентних позицій на світовому ринку металопродукції, витіснення вітчизняних експортерів з найбільш динамічних ринкових сегментів із високою часткою доданої вартості (табл.1) та супутнє пониження їхньої статусної позиції з price-maker_{ів} до price-taker_{ів}.

Таблиця 1. Динаміка світового експорту металопродукції та ринкової частки України 2005–2015 рр.

Експортні товари	Ємність світового ринку, тис. т.			Український сегмент світового ринку				
	Ємність, тис. т.		Індекс зростання	Ємність, тис. т.		Ринкова частка, %		Індекс динаміки ринкової частки
	Роки			Роки		Роки		
	2005	2015		2005	2015	2005	2015	
Передільний чавун	17 412	12 561	0.72	879	2212	5.05	17.61	
Стальні напівфабрикати та готові вироби із сталі	371 408	452 738	1.22	27 348	21 492	7.36	4.75	0.64
Гарячекатаний сортовий та листовий прокат	259 310	309 695	1.19	15 713	12 417	6.06	4.01	0.66

Джерело: [2].

Погіршення економічної ситуації у більшості випадків зовсім не було наслідком процесів, які відбувалися за межами національної економіки. Навпаки, провідну роль у забезпеченні реалізації саме негативного сценарію економічного розвитку відігравали події, що мали суто внутрішню природу. Насамперед це стосується особливостей проведення вітчизняної економічної політики, її змісту, логіки, комплексності, рівня наукового обґрунтування, таргетованих пріоритетів, компетентності виконавців та їх наполегливості в досягненні визначених цілей.

Особлива роль металургійного комплексу в національному відтворенні надає йому право очолити список пріоритетів державної інноваційно-інвестиційної політики. Звісно, в умовах відомої функціональної неповноцінності ринкових регуляторів інноваційного капіталотворення така політика має бути фронтальною та інтенсивною. Для цього слід широко використовувати неемісійні механізми прямої бюджетної інвестиційної експансії та інструментарій бюджетно-податкового регулювання, спрямованого на активізацію інноваційної діяльності.

Підвищенню абсолютного та відносного рівнів валових інвестиційних видатків металургійних підприємств за прискореного зростання їх інноваційної частки сприятимуть: а) диференціація ставок оподаткування прибутку залежно від напрямку діяльності підприємства, характеру і цілей його використання, зокрема, запровадження пропорційних та прирістних податкових знижок на здійснення НДДКР і впровадження податкового кредиту на приріст інвестиційних видатків; б) установлення пропорційної залежності між розміром ставки оподаткування прибутку комерційних банків і часткою довгострокових інвестиційних кредитів у їх «кредитному портфелі»; в) контроль інноваційної якості інвестицій підприємств, власником чи співвласником яких є держава; г) тарифна ескалація; д) податкові преференції для створення комерційними банками власних спеціальних страхових фондів з метою зниження ризику активних інвестиційних операцій. Також доцільне часткова реанімація дії режиму економічного експерименту в металургійній галузі, що в умовах надзвичайних втрат для вітчизняних підприємств унаслідок російської агресії на Сході країни та руйнування окупаційними силами значної частини розташованих там виробничих потужностей, дозволить виробникам компенсувати частину їхніх збитків, стане передумовою реалізації інноваційного сценарію розвитку МК, відновлення його провідних позицій у національній економіці.

Для уникнення долі індустріально-сировинної периферії, загроза якої є надзвичайно актуальною в умовах надмірної відкритості української економіки, в межах політики розвитку внутрішнього ринку, імпортозаміщення та стимулювання внутрішнього попиту на металургійну продукцію доцільними є: а) легітимізація вимог щодо мінімального рівня вмісту місцевих компонентів у продукції, що реалізується; б) заохочення та поширення практики зустрічних експортно-імпортних закупівель; в) державні закупівлі

вітчизняної високо- та середньотехнологічної продукції. Відтак, необхідним є створення сучасної контрактної системи, яка використовує механізми управління державними замовленнями, укладання контрактних угод і контролю за їх виконанням, жорсткі, максимально наближені до світових стандарти якості та критерії відбору виконавців, сертифікацію продукції тощо.

Література

1. ukrstat.gov.ua
2. World Steel Association. Steel Statistical Yearbook 2016.

Билів В. М.

Національний університет
«Києво-Могилянська академія»,
студент магістерської програми
2 р. н. «Економіка»

ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Постановка проблеми. Енергозбереження – діяльність (організаційна, наукова, практична, інформаційна), яка спрямована на раціональне використання та економне витрачання первинної та перетвореної енергії і природних енергетичних ресурсів в національному господарстві і яка реалізується з використанням технічних, економічних та правових методів. Для забезпечення економічної ефективності вищого навчального закладу ми хочемо оптимізувати та скоротити витратну частину бюджету НаУКМА на Гуртожиток за адресою вул. М. Цветаєвої 14Б. Для цього будуть розроблені, затверджені та впроваджені необхідні заходи з енергозбереження. На даний момент витрати Гуртожитку НаУКМА на Троєщині перевищують доходи на 21 % Дохідна частина бюджету складає 3 627 тис. грн (Додаток 3), в основному вона складається з надходжень від плати за проживання гуртожителами, а також невелика частка, менше 1 % плата за оренду нежитлових приміщень комерційними організаціями. Всього у гуртожитку проживає